

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

จากบทที่ผ่านมาเป็นบทที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้นำมาสร้างเป็นตัวแปรในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้นั้น ได้มุ่งเน้นศึกษาว่า ปัจจัยทางด้านประชากรและสังคมที่แตกต่างกันของนักศึกษา อันได้แก่ เพศ ชั้นปี ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ลักษณะภูมิลาเนาเดิม จะมีผลต่อการเข้ามาส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนามากน้อยแตกต่างกันหรือไม่

โดยในบทนี้ จะแสดงให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัยหรือแบบแผนในการศึกษา เพื่อให้เห็นแนวทางการปฏิบัติในการวิจัยและการได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยรายละเอียดของบทนี้จะแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

สภาพพื้นที่วิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

พื้นที่การวิจัย (RESEARCH SITE) ในครั้งนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งรายละเอียดของพื้นที่วิจัยมีดังนี้

1. ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นศูนย์กลางการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ โดยมีสถานศึกษาอยู่ 2 วิทยาเขต คือ

1.1 วิทยาเขตปัตตานี ตั้งอยู่ที่ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ปัจจุบันมี 3 คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.2 วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลคอหงษ์ ถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัจจุบันมี 9 คณะ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติและบัณฑิตวิทยาลัย

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยังมีวิทยาลัยชุมชนภูเก็ตอีกแห่งหนึ่งเพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและอนุปริญญา ในลักษณะเบ็ดเสร็จที่จะออกไปแล้วประกอบอาชีพในภาคเอกชนได้

(ที่มา : หนังสือระเบียบการสอบคัดเลือก เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2532 หน้า 217)

2. ประวัติการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2505 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลโดยคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโครงการที่จะจัดให้มีมหาวิทยาลัยในภาคใต้ขึ้นตามแผนพัฒนาภาคใต้ ในขั้นต้นคณะกรรมการจัดทำโครงการคิดกันว่าจะจัดเพียงชั้นวิทยาลัยศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (COLLEGE OF ARTS AND SCIENCES) แล้วต่อไปจึงจะขยายเป็นมหาวิทยาลัย คณะกรรมการชุดนี้ ได้ดำเนินการสำรวจบริเวณที่จะก่อตั้งมหาวิทยาลัยโดยทำการสำรวจที่ทุ่งนเรนทร์ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ต้องชะงักลง เพราะไม่ได้รับงบประมาณในปี 2506 ประกอบกับในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนรัฐบาลและได้มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดใหม่ โดยมี พ.อ. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลชุดนั้นเป็นประธานกรรมการ

คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดใหม่ก็ได้ดำเนินการตามโครงการที่จะจัดให้มีมหาวิทยาลัยในภาคใต้ต่อไป จนถึงปี 2508 คณะรัฐมนตรีก็อนุมัติในหลักการ 2 ข้อใหญ่ คือ

1. ให้มีมหาวิทยาลัยภาคใต้ โดยมีศูนย์กลางที่ ตำบลลुरुสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยให้มีคณะวิศวกรรมศาสตร์ขึ้นก่อน และมีโครงการที่จะจัดตั้งคณะวิชาต่าง ๆ ในภาคใต้ เช่น จะจัดตั้งคณะครุศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ ที่ตำบลเขาตุม จังหวัดยะลา จะจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ ที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และจะจัดตั้งคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น

2. ให้มีงบประมาณในการนี้ในปี 2509 เป็นจำนวนเงิน 30 ล้านบาท คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดนี้ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ขึ้นในปี พ.ศ. 2508 โดยมี พ.อ. ถนัด คอมันตร์ เป็นประธานคณะกรรมการอีกเช่นกัน

คณะกรรมการเริ่มดำเนินการให้มีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่ตำบลลुरुสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปีพ.ศ. 2509 โดยมุ่งที่จะใช้เป็นอาคารของคณะวิศวกรรมศาสตร์ก่อน

ในขณะที่ดำเนินการก่อสร้างที่จังหวัดปัตตานีนั้น มหาวิทยาลัยยังไม่มีชื่อเป็นทางการจึงใช้ชื่อว่า "มหาวิทยาลัยภาคใต้" (UNIVERSITY OF SOUTHERN THAILAND) และมีสำนักงานชั่วคราวของมหาวิทยาลัยอยู่ที่ อาคารคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ปัจจุบันคืออาคาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล) ในระยะนี้คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยอยู่ในรูปของคณะกรรมการ (คือ คณะกรรมการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้) โดยมีประธานคณะกรรมการทำหน้าที่เหมือนอธิการบดี ซึ่งในขณะนั้น คือ พ.อ.ถนัด คอมันตร์

ต่อมาคณะกรรมการฯ เห็นว่า เพื่อให้สถาบันแห่งนี้เป็นศูนย์รวมในด้านจิตใจของประชาชนชาวไทยและเพื่อเป็นสิริมงคลแก่มหาวิทยาลัย จึงได้นำความกราบบังคับทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงพระราชทานชื่อแก่มหาวิทยาลัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชื่อ เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2510 ว่า "มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์" ตามพระนามเดิมของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กรมหลวงสงขลานครินทร์ (จากพระมหากษัตริย์คุณนี้ มหาวิทยาลัย จึงถือว่า วันที่ 22 กันยายนของทุกปี เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดเป็น "วันสงขลานครินทร์")

ในปีพ.ศ. 2510 มหาวิทยาลัยก็เปิดรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นรุ่นแรกจำนวน 50 คน โดยใช้อาคารเรียนของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านการเรียนการสอนนั้น ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข ได้เสนอให้ตั้งคณะวิทยาศาสตร์ขึ้นมาเพื่อเป็นแกนกลางบริการสอนวิชาพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ แก่คณะวิทยาศาสตร์ที่เปิดรับนักศึกษาแล้วและแก่คณะอื่น ๆ ที่จะเปิดรับต่อไป

ในระหว่างที่ดำเนินการก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่ปัตตานี ดำเนินการแล้วเสร็จเป็นบางส่วน ศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ และคณะอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัย ได้เดินทางไปสำรวจดูแลการก่อสร้าง และพบว่า บริเวณพื้นที่ดังกล่าวไม่เหมาะที่จะสร้างเป็นอาคารของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพราะสภาพพื้นดินเป็นที่ลุ่มและดินมีความอ่อนมาก ไม่สามารถรองรับน้ำหนักเครื่องจักรหรือน้ำหนักของอาคารคณะได้ และอีกประการหนึ่งบริเวณนี้อยู่ติดชายทะเลความชื้นและไอน้ำจากทะเลทำให้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของคณะซึ่งเป็นโลหะเสียหาย คณะสำรวจจึงเห็นว่า ปัตตานี เหมาะที่จะใช้เป็นอาคารคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์มากกว่า ส่วนอาคารของคณะวิศวกรรมศาสตร์นั้น คณะสำรวจได้พิจารณาหาสถานที่ใหม่ที่มีความเหมาะสมอันได้แก่ บริเวณ ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยมาก คณะสำรวจจึงได้ติดต่อกับคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ซึ่งท่านได้บริจาคที่ดินดังกล่าวเป็นจำนวน 690 ไร่ เพื่อให้จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยต่อไป

ส่วนในด้านการบริหารนั้น ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2511 ได้มีพระบรมราชโองการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และในวันที่ 17 เมษายน 2511 ได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าให้แต่งตั้ง พ.อ.ถนัด คอมันตร์ เป็นอธิการบดี และ นายสตาจค์ มงคลสุข เป็นรองอธิการบดี

ในปีพ.ศ.2511 มหาวิทยาลัยก็เปิดรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์รุ่นแรก จำนวน 60 คน เป็นนักศึกษสาขาวิทยาศาสตร์ 35 คน และสาขาศิลปศาสตร์ 25 คน โดยในภาคการศึกษาแรกก็ยังคงใช้อาคารเรียนของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์อยู่ เมื่อการก่อสร้างอาคารที่จังหวัดปัตตานี เสร็จเป็นบางส่วนแล้ว ในภาคการศึกษาที่ 2 คณะอาจารย์และนักศึกษาก็ได้ย้ายมาที่ศูนย์ปัตตานีพร้อมกันในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2511

2. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปัจจุบัน ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แบ่งสถานศึกษาออกเป็น 2 วิทยาเขต และมีวิทยาลัยชุมชน 1 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต และ ยังมีโครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี และโครงการขยายการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่จังหวัดตรัง

2.1. วิทยาเขตหาดใหญ่ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มี 9 คณะ วิชาและหน่วยงานที่สำคัญดังนี้

- คณะวิศวกรรมศาสตร์	- คณะพยาบาลศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์	- คณะทันตแพทยศาสตร์
- คณะแพทยศาสตร์	- บัณฑิตวิทยาลัย
- คณะวิทยาการจัดการ	- ศูนย์คอมพิวเตอร์
- คณะทรัพยากรธรรมชาติ	- โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- คณะเภสัชศาสตร์	- โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนา

2.2. วิทยาเขตปัตตานี ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีคณะวิชาและหน่วยงานดังนี้

- คณะศึกษาศาสตร์
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

- โครงการจัดตั้งสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง
- โครงการจัดตั้งการศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้
- โครงการจัดตั้งศูนย์อิสลามศึกษา

2.3 วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต เปิดสอน 5 หลักสูตร (หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง 2 ปี)

- หลักสูตรโรงแรมและการท่องเที่ยว
- หลักสูตรการแพะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- หลักสูตรศิลปประยุกต์
- หลักสูตรการเมืองแระ
- หลักสูตรเทคนิคการเกษตร

(ที่มา: คู่มือการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

พ.ศ. 2533 หน้า 4)

3. การจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2534 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดการศึกษาออกเป็น 11 คณะ 5 หน่วยงาน 74 ภาควิชา สาขาวิชาที่เปิดสอนมีจำนวน 126 สาขาวิชา โดยเป็นวุฒิปัตร์ทางการแพทย์ 8 สาขาวิชา ระดับปริญญาโท 25 สาขาวิชา ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 สาขาวิชา และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 9 สาขาวิชา

4. นักศึกษา ในปีการศึกษา 2534 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีนักศึกษาทั้งสิ้น 8,832 คน ประกอบด้วยนักศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 492 คน ระดับปริญญาตรี 7,705 คน ระดับปริญญาโท 626 คน และนักศึกษาวุฒิปัตร์ทางการแพทย์ 9 คน โดยศึกษาที่วิทยาเขตหาดใหญ่ 5,561 คน วิทยาเขตปัตตานี 2,861 คน วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต 288 คน โครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 49 คน และโครงการขยายการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ จังหวัดตรัง 73 คน จำนวนนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยมีนักศึกษาใหม่รวมทั้งสิ้น 2,894 คน จำแนกเป็น นักศึกษาใหม่ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 252 คน ระดับปริญญาตรี 2,419 คน ระดับปริญญาโท 220 คน และนักศึกษาวุฒิปัตร์ทางการแพทย์ 3 คน โดยศึกษาที่วิทยาเขตหาดใหญ่ 1,634 คน วิทยาเขตปัตตานี 1,030 คน วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต 145 คน โครงสร้างจัดตั้งวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 35 คน และโครงการขยายการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ จังหวัดตรัง 49 คน

5. บุคลากรของมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2534 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 5,897 คน (ข้อมูลเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2535) จำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

อาจารย์ (สาย ก.) 1,217 คน

ผู้ช่วยวิชาการ (สาย ข.) 928 คน

เจ้าหน้าที่ธุรการ (สาย ค.) 1,557 คน

ลูกจ้างประจำ 1,627 คน

ลูกจ้างชั่วคราว 568 คน

เมื่อพิจารณาบุคลากรแต่ละประเภทสรุปได้ดังนี้

อาจารย์ (สาย ก.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีอาจารย์ทั้งสิ้น 1,217 คน
 วุฒิปริญญาเอก 285 คน วุฒิปริญญาโท 655 คน และวุฒิปริญญาตรี 277 คน โดยมีตำแหน่งทาง
 วิชาการ เป็นศาสตราจารย์ 2 คน รองศาสตราจารย์ 70 คน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ 328 คน
 และอาจารย์ 817 คน

ผู้ช่วยวิชาการ (สาย ข.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีผู้ช่วยวิชาการทั้งสิ้น
 928 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2 คน ระดับปริญญาโท 79 คน ระดับปริญญาตรี
 822 คน และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 25 คน

เจ้าหน้าที่ธุรการ (สาย ค.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีเจ้าหน้าที่ธุรการ
 ทั้งหมด 1,557 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 1 คน ระดับปริญญาโท 12 คน ระดับ
 ปริญญาตรี 473 คน และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 1,071 คน (ที่มา : รายงานประจำปี 2534
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

6. สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

ตรามหาพิชัยมงกุฏ คือ ตีราภรณ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญแสดงว่าทรงเป็น
 พระมหากษัตริย์

จักรกับตรีศูล คือ ตราเครื่องหมายประจำราชวงศ์จักรี

ม. อ. คือ อักษรย่อจากพระนามเดิมสมเด็จพระบรมราชชนก
 เจ้าฟ้า "มหิตลอดุลยเดช"

สงขลานครินทร์ คือ พระนามฐานันดรศักดิ์ที่พระบรมราชชนก (พระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5) โปรด
 เกล้าฯ สถาปนาเจ้าฟ้า "มหิตลอดุลยเดช" ดำรง
 พระนามอิสริยยศฐานันดรศักดิ์ เป็นเจ้ากรมโดยพระ
 ราชทานชื่อเมืองสงขลา เป็นพระนามทรงกรม เพื่อ
 เป็นเกียรติแก่เมืองสงขลา เมื่อ พ.ศ. 2446
 เสมือนเป็นเจ้าแห่งเมืองสงขลา

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย คือ ดอกศรีตรัง
 สีประจำมหาวิทยาลัย คือ สีน้ำเงิน

วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะแบ่งวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 วิธี คือ

1. การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นทฤษฎีกรอบแนวคิด และผลงานวิจัยและ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และกิจกรรมทางพุทธศาสนา

2. การสัมภาษณ์ (INTERVIEW) โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน ซึ่งกำหนดขึ้นมาจากตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมี 6 ตัวแปร ตัวแปรหนึ่ง ๆ จะใช้นักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรละ 6 คน รวม 36 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วย ตัวเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้วางแผนการสัมภาษณ์ คือ จะทำการสัมภาษณ์ นักศึกษา ตามที่ได้กำหนดไว้โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ ตั้งแต่เวลา 20.00 น. จนถึงเวลาประมาณ 24.00 น. ทุกวัน เหตุที่ต้องใช้เวลาสัมภาษณ์ดังกล่าว ก็เพราะเป็นเวลาที่นักศึกษาวางจากการศึกษาประจำ วัน และปฏิบัติภารกิจประจำวัน อันได้แก่ การออกกำลังกาย รับประทานอาหาร และภารกิจอื่น ๆ เสร็จแล้ว การสัมภาษณ์นั้นจะสัมภาษณ์ทั้งตัวต่อตัวและเป็นกลุ่ม ส่วนสถานที่ที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ นั้นได้แก่ แหล่งที่นักศึกษามาชุมนุมกัน ได้แก่ ตามชมรมและสโมสรนักศึกษาต่าง ๆ เช่น ชมรม พุทธศาสตร์ สโมสรนักศึกษา ชมรมถ่ายภาพ และบริเวณโรงอาหาร เป็นต้น

หัวข้อในการสัมภาษณ์นั้น เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ความคิดเห็นหรือทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนาหรือกิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยได้แบ่งประเด็นการ สัมภาษณ์ ดังนี้

- 2.1. สาเหตุที่นักศึกษานับถือศาสนาพุทธ
- 2.2. ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนา
- 2.3. ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพุทธศาสนา
- 2.4. ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการเข้าร่วมในกิจกรรม พุทธศาสนาที่มีต่อตัวนักศึกษา
- 2.5. ประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (QUESTIONNAIRE) เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งจะเก็บจากนักศึกษา จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ จะทำการแจกแบบสอบถามช่วงปลายชั่วโมงเรียนในห้องเรียนของนักศึกษา โดยได้ขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนก่อนล่วงหน้าซึ่งก็ได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ผู้สอนและความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ส่วนแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามทั้งแบบปลายเปิด (OPEN - ENDED QUESTION) คือ ไม่กำหนดข้อความคำตอบมาให้ โดยจะเว้นช่องว่างไว้ให้ผู้ตอบตอบเองตามความเป็นจริง ซึ่งได้แก่ ข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว และ ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และคำถามแบบปลายปิด (CLOSE ENDED QUESTION) คือ กำหนดข้อความคำตอบของแต่ละคำถามมาให้ โดยในแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 มีจำนวนคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

1. เพศของนักศึกษา แบ่งเป็น
  - ก. เพศชาย
  - ข. เพศหญิง
2. ระดับชั้นปีของนักศึกษา แบ่งเป็น 4 ชั้นปี คือ

ก. ชั้นปีที่ 1	ข. ชั้นปีที่ 2
ค. ชั้นปีที่ 3	ง. ชั้นปีที่ 4
3. คณะที่นักศึกษาศึกษาอยู่แบ่งออกเป็น 2 คณะ คือ
  - ก. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
  - ข. คณะศึกษาศาสตร์
4. ภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 5 พื้นที่

ก. กรุงเทพมหานคร	ข. ภาคกลาง
ค. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ง. ภาคเหนือ
จ. ภาคใต้	
5. อาชีพหลักของบิดา แบ่งออกเป็น

ก. รับราชการ	ข. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
ค. พนักงานหรือลูกจ้างเอกชน	ง. เกษตรกร , ประมง

14. การทอดผ้าป่า

ส่วนกิจกรรมพุทธศาสนาตามแบบชาวบ้าน (POPULAR BUDDHISM) นั้น ได้แก่

15. การสักการะบูชาพระรูปกรมหลวงสงขลานครินทร์
16. การสักการะเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
17. การพกเครื่องรางของขลัง
18. การทำนายโชคชะตา
19. การทรงเจ้า
20. การเล่นผีถ้วยแก้ว

การสร้างแบบสอบถาม

กระบวนการในการสร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาของนักศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้คือ

1. ศึกษาและรวบรวมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพุทธศาสนาจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมพุทธศาสนา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเตรียมแบบสอบถาม เพื่อวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้
2. พิจารณาเนื้อหาต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาในข้อ 1 แล้วทำการสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนา โดยให้แบบสอบถามดังกล่าวนี้ครอบคลุมตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ตลอดจนส่วนต่าง ๆ ที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐาน
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาแล้ว และก่อนที่จะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ ทำการตรวจสอบและรับคำแนะนำในการแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทำการ

ทดสอบ (PRE-TEST) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (CONTENT VALIDITY) ของแบบสอบถาม
ที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จากนักศึกษา 40 คน

ผลการทดสอบ (PRE-TEST) พบว่า มีข้อคำถามที่นักศึกษามีความคลุมเครือและไม่
ชัดเจนในข้อคำถามดังนี้คือ

1. เมื่อถามถึงระดับชั้นปี ข้อคำตอบที่ผู้วิจัยระบุไว้ในแบบสอบถามได้กำหนดไว้ 4 ชั้น
ปี แต่ในสภาพความจริงมีนักศึกษาบางคนใช้เวลาศึกษาเกินระยะเวลา 4 ปีขึ้นไป จึงได้ทำการ
แก้ไขแบบสอบถามในส่วนนี้ โดยเพิ่มข้อคำตอบอีก 1 ข้อคำตอบ คือ อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

2. เมื่อถามถึงการพกเครื่องกลางของคลังติดตัว นักศึกษาเกิดความคลุมเครือว่า
หมายรวมถึงพระเครื่องบูชาด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยก็ได้แก้ไขคือ ไม่ให้หมายรวมถึงพระเครื่องบูชา
เพราะในส่วนของคำถามข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาแบบ
ชาวบ้าน (POPULAR BUDDHISM) ผู้วิจัยจึงได้แก้ไขข้อคำถามคือ ไม่ให้หมายความรวมถึง พระ
เครื่องบูชา

เมื่อทำการปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว จึงได้นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง และนำข้อ
มูลที่ได้ไปทำการลงรหัสข้อมูล (CODING) เพื่อนำไปใช้ในขบวนการประมวลผลด้วยเครื่อง
คอมพิวเตอร์ในลำดับต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมาศึกษาจำนวน 400 คน จาก 2 คณะ คือ คณะมนุษย-
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ทั้ง 4 ชั้นปี ชั้นปีละ 50 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย (PURPOSIVE
SAMPLING) กล่าวคือ เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ยึดวัตถุประสงค์หรือลักษณะของการวิจัยเป็นสำคัญ
ดังนั้น จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายว่าจะต้องเป็นนักศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 400 คน
เหตุที่เลือกศึกษานักศึกษาก็เพราะว่า นักศึกษานั้นอยู่ในช่วงวัยรุ่นอันเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของ

ชีวิตและจะเป็นกำลังที่สำคัญของชาติต่อไปในอนาคต และเหตุที่เลือกศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ก็เพราะเป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้ใดเคยมาทำการศึกษามาก่อน และนักศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน 2535

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (QUANTITATIVE RESEARCH) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว จะนำไปประมวลหาผลข้อมูลและจัดทำตารางสถิติตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานที่กำหนดไว้ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

- การแสดงค่าของข้อมูลเป็นอัตราร้อยละ เพื่อจะได้ทราบขนาดของข้อมูล อันได้แก่ เพศของนักศึกษา ระดับชั้นปีของนักศึกษา ภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพของบิดาหรือมารดาของนักศึกษา ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดาของนักศึกษา
- หาค่าไคร้สแคว์ เพื่อทดสอบนัยสำคัญ หากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ อันได้แก่ เพศของนักศึกษา ระดับชั้นปีของนักศึกษา ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดาและตัวแปรตาม อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนา โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่า หรือเท่ากับ 0.05 ก็หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามร้อยละ 95 อันเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า 0.05 ก็หมายความว่า ตัวแปรอิสระจะมีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์กับตัวแปรตามร้อยละ 5 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ตัวแปรอิสระไม่มีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอันเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้กำหนดตัวแปร (VARIABLES) ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (INDEPENDENT VARIABLES) ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 ชั้นปีของนักศึกษา
- 1.3 ภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา
- 1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาของนักศึกษา
- 1.5 อาชีพของบิดามารดาของนักศึกษา
- 1.6 ระดับการศึกษาของบิดามารดาของนักศึกษา

โดยในส่วนนี้จะทำการวิเคราะห์และแสดงผลของข้อมูลเป็นอัตราร้อยละ และหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

2. ตัวแปรตาม (DEPENDENT VARIABLES) ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนา

โดยในส่วนนี้จะทำการวัดโดยใช้มาตราวัดแบบ RATING SCALE เพื่อต้องการทราบระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้ หากมีความถี่ในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนามากระดับคะแนน เท่ากับ 2

หากมีความถี่ในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาปานกลาง ระดับคะแนนเท่ากับ 1

หากไม่มีความถี่ในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาเลย ระดับคะแนนเท่ากับ 0

โดยมีคำตอบให้เลือกตอบ เช่นถามว่า "ท่านสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนกรณีใดบ้าง หากตอบว่า

1. ก่อนนอนทุกครั้ง	ระดับคะแนนเท่ากับ 2
2. ก่อนนอนนาน ๆ ครั้ง	ระดับคะแนนเท่ากับ 1
3. ไม่เคยเลย	ระดับคะแนนเท่ากับ 0

จากนั้นจะนำค่าคะแนนรวมที่ได้ทั้งหมดมาจัดกลุ่มคะแนน เพื่อแบ่งระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

การมีส่วนร่วมในระดับต่ำ ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-9 คะแนน
 การมีส่วนร่วมในระดับกลางค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 10-19 คะแนน
 การมีส่วนร่วมในระดับสูงค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 20 คะแนนขึ้นไป

หลังจากนั้นจะทำการทดสอบค่าไคร้สแควร์ เพื่อทดสอบนัยสำคัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต่อไป

การประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (STATISTICAL PACKAGE FOR THE SOCIAL SCIENCE) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม หลังจากดำเนินการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น
2. บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในบัตรข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ
3. ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ถูกต้อง
4. เขียนคำสั่งทางคอมพิวเตอร์ ตามจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์
5. ประมวลผลข้อมูล